

McEnroe és Jordan

Újra és újra előkerül a kérdés, hogyan tudjuk motiválni a gyerekeinket. Nem, nem jön egy újabb írás arról, hogy a gyerekeink minden nyűgjéről a szülők tehetnek, de vitathatatlanul nagy hatással vagyunk a gyerekeinkre. És ha így van, hát legyünk olyan hatással rájuk, ami utána hosszútávon jó szolgálatot tesz nekik.

Szöveg - Skita Erika, Turáni Szabolcs / ÉRTSÜNK SZÓT

- ◆ A büntetés vagy jutalmazás elég korlátozottan válik be. Ha beárazunk egy tevékenységet, akkor nem tudunk többet elvárni érte cserébe, a motiváció ezért ellustul. Sem a büntetés elkerülése, sem a jutalom megszerzése nem ad örök motivációt. Ahhoz odabent kell keresgélni, nem idekint. Nem feltétlenül az aranyérem vagy az első helyezés itt a fontos, sokkal inkább az, ahogyan küzdenek valamiért, és ahogyan reagálnak a veszteségre. Sokfajta tipológiát lehet olvasni szülőkről, gyerekről egyaránt, most nézzük a motiváció szempontjából. Az egyik csoportba tartoznak a rögzült, a másikba a fejlődési szemléletűek.

KÉTFÉLE DICSÉRET

A rögzült szemléletű szülők vagy gyerekek szerint a tehetség velünk születik. Aki tehetséges, annak nem kell megdolgoznia a sikerért, az jár a tehetséghez. Nem szükséges gyakorolni, hiszen egy született tehetség számára inkább csökkenti, mint növeli önmege értékét, ha erőt kell kifejtenie a tehetsége mellett.

A fejlődési szemlélet szerint vannak olyanok, akik ebben vagy abban tehetségesebbek, mint más, ám a gyakorlás, a szorgalom, az erőfeszítés társul szegődhetnek egy kisebb tehetség mellé, és segíthetik, hogy nagyobbá váljon, mint bármely született tehetség. Az első találkozásom ezzel a megkülönböztetéssel egy kutatás eredménye volt, amelyet a mai napig elmesélek minden tréningen és előadáson. A kutatást Carol S. Dweck pszichológus, egyetemi tanár vezette. (Könyvet is írt a témában, az alábbi történeteket is neki köszönhetjük.) Általános iskolás osztálynak tesztet adtak, amelyet a kitöltést követően két módszerrel értékelték. Az egyik csoportot a rögzült szemléletmód felé terelgették, ilyen visszajelzésekkel, mint „okos vagy”, „igazán intelligens vagy”. A másik csoport ezzel szemben a fejlődési szemléletű elismerést kapta, amelyben az erőfeszítésre került a hangsúly, valahogy így „nem hagytad abba, míg meg nem találtad a megoldást” „ derekasan megdolgoztattad az agysejtjeidet”. Nem sokkal később ugyanennek a csoportnak újabb tesztet adtak. Itt azonban már választ-hattak, hogy egy az előzővel azonos vagy annál egy fokkal nehezebb tesztet töltenek ki.

AZOKNAK A GYEREKEKNEK A NAGY TÖBBSÉGE, AKIKET AZ INTELLIGENCIÁJUK MIATT DICSÉRTÉK MEG (A SZÜLETETT TEHETSÉGEK), AZONOS SZINTŰ TESZTET VÁLASZTOTT. HA JOBBAN MEGVIZSGÁLJUK, NEM NEHÉZ BELÁTNI, MIÉRT. AZON A SZINTEN MÁR BIZONYÍTOTTÁK, HOGY TEHETSÉGESEK, ITT JÓVAL KISEBB A RIZIKÓ, HOGY KIDERÜLJÖN, IGAZÁBÓL MÉGSEM OLYAN OKOSAK. AZOK PEDIG, AKIK AZ ERŐFESZÍTÉSÜKÉRT KAPTAK ELISMERÉST, JELENTŐS TÖBBSÉGGEL A NEHEZEBB TESZT FELÉ VETTÉK ÚTJUKAT.

ÉS HA MINDEZ MÉG NEM LENNE ELÉG: A TESZTEK BEFEJEZÉSE UTÁN MEGKÉRDEZTÉK A GYEREKEKET, HOGY KINEK A TESZTJÉT SZERETNÉK MEGNÉZNI, AZOKÉT, AKIK ROSSZABBUL VAGY AKIK JOBBAN TELJESÍTETEK NÁLUK? A TEHETSÉGES, RÖGZÜLT SZEMLELETŰ GYEREKEK A NÁLUK ROSSZABBAN TESZTJÉRE, A FEJLŐDÉSI SZEMLELETŰEK A NÁLUK JOBBAN TELJESÍTŐKÉRE VOLTAK INKÁBB KÍVÁNCSIAK.

Ha a rögzült szemléletű gyerek egy nála jobban teljesítő dolgozatát nézi végig, azzal nem tesz mást, mint elismeri, hogy ő maga mégsem olyan tehetséges. A hibák és a rögzült szemléletmód nem barátai egymásnak. Így a hibákból tanulás sem lesz az. Ezzel szemben, a fejlődési szemlélet szerint az értékelés nem más, mint a teljesítményünk egy adott pillanatban történő értékelése, és nem végleges ítélet a személyiségünk, a tehetségünk felett.

KÉT SIKERES SPORTOLÓ

Kedvenc példám John McEnroe – rögzült szemléletű – teniszező, és Michael Jordan – fejlődési szemléletű – kosárlabdázó összehasonlítása. McEnroe született tehetség volt, így nevelték fel, az edzéseken is ezt hallotta, hogy ő milyen nagyszerű játékos. Így aztán ha veszített, megviselte. Hiszen ha tehetséges, ha nagyszerű, született teniszező, akkor nem létezhet olyan, hogy hibázik! Nem lehet, hogy valaki más jobb legyen nála! Ilyen esetekben mindig megtalálta a külső forrást, akit vagy amit lehetett hibáztatni. A bírót, az ütőt, a széljárást, azt, hogy az ellenfele szerelmes, vagy hogy ő maga éppen csalódott. Bárki és bármi lehetett a hiba forrása önmagán kívül. Külön megjegyeztem, hogy életében egyszer játszott vegyespárost, és mivel ott és akkor kikapott, soha nem vállalkozott rá újra. Úgy érezte, az egész játékát, önmagát megítélték egyetlen játékban, és elbukott.

Ezzel szemben Michael Jordant például nem tartották kiemelkedő tehetségnek, sőt, volt, hogy el is tanácsolták a kosarazástól. Ő azonban nem adta fel. Sokkal többet edzett, mint bárki a csapatban, sőt, volt rá példa, hogy az évadot záró vesztes meccs után már a pályán edzett, a következő idényre felkészülve. Jordan hitt abban, hogy ő maga a szerencsésének és tehetségének legfőbb összetevője, és mindig lehet jobb, mint tegnap volt. Az akarata, a belső motivációja átsegítette azokon az akadályokon, amelyek elébe álltak. Erősebb volt, mert erősebb akart lenni. Ennyiben áll nagyon röviden a rögzült és a fejlődési szemlélet közötti különbség. Elhisszük, hogy csak azért, mert tehetségesek vagyunk, nem kell erőfeszítést tennünk, mert a tehetségünk magában érdemes a sikerre? Vagy inkább úgy tekintünk a tudásunkra, képességünkre, mint valamire, amit minél többet használunk, gyakorlatoztatunk, annál jobbá és erősebbé válhatunk általa? Én gyakran felteszem magamnak a kérdést, ha nem vagyok elégedett bármilyen eredménnyel: az akarok lenni, aki egyszer megpróbálta és nem úgy sikerült, ahogyan eltervezte, vagy az, aki tanult mindabból, ami történt és utána sokkal jobban csinálja a következő alkalommal? Ne feledjük, hogy a gyerekeink számára mekkora jelentősége van annak, ahogyan visszajelzünk róluk. ◆

A kommunikáció több a kimondott szavaknál – Értsünk szót: hogy meghalld, ami nem hangzott el! www.ertsunkszot.hu